

Diarienummer Fi2021/02357

Till: Finansdepartementet

remissvar från

Folkspel Ideell Förening
von Utfallsgatan 1
415 05 Göteborg

Göteborg, 14 oktober 2021

Remissvar "Särskild måttfullhet vid marknadsföring av spel till konsumenter" **(Fi2021/02357)**

Sammanfattning

Folkspel Ideell Förening ("Folkspel") avstyrker, och är starkt negativt till, förslaget om att införa ett krav på *särskild måttful/het* vid marknadsföring av spel.

För det fall regeringen beslutar att arbetet med lagförslaget ändå ska fortskrida, anser Folkspel att ett undantag från kravet på *särskild måttful/het* måste införas för licenshavare som innehar spellicens enligt 6 kap. spellagen.

Kravet om särskild måttfullhet - avstyrks

Ett förhastat lagförslag

Det lagförslag som presenterats i promemorian framstår som resultatet av ett förhastat arbete. Ett arbete präglad av ett för stort fokus på att snabbt begränsa marknadsföringen av spel, och det utan hänsyn till samtliga negativa effekter som ett genomförande av lagförslaget skulle innebära.

Av promemorian framkommer inte vad som har föranlett att ett nytt lagförslag presenteras bara sex månader efter att Spelmarknadsutredningen uttryckligen redovisat att ett krav på *särskild måttful/het* inte ska genomföras, och arbetet med att bereda utfallet av utredningen fortfarande pågår. Spelmarknadsutredningen angav tydligt att det vid tidpunkten för utredningen inte ansågs motiverat att införa ett skärpt krav för marknadsföring av spel.¹ Nu presenterar Finansdepartementet ett lagförslag i helt motsatt riktning och det tillsammans med en direkt bristfällig konsekvensbedömning.

¹ SOU 2020:77 s. 178-179.

Lagförslaget träffar samtliga licenshavare på den svenska spelmarknaden, men konsekvensbedömningen har endast gjorts i förhållande till kommersiellt onlinespel och vadhållning. Konsekvensanalysen avseende lagförslagets påverkan på de allmännyttiga lotterierna och deras förmånstagare saknas i Finansdepartementets underlag.

Måttful/hetskravet och avsaknaden av klarläggande praxis

Lagstiftaren har länge varit tydlig i sitt budskap. De närmare kriterierna för vad som ska anses utgöra måttfull marknadsföring ska inte slås fast i lagtexten utan utvecklas via tillsynsärenden och domstolspraxis. Det har därmed lagts ett uttryckligt ansvar på berörda myndigheter att verka för tydligare ramar i förhållande till vad som är tillåtet respektive inte tillåtet avseende marknadsföring av spel. Oaktat detta tydliga budskap uppgår antalet tillsynsärenden och domstolsprövningar endast till ett fåtal.

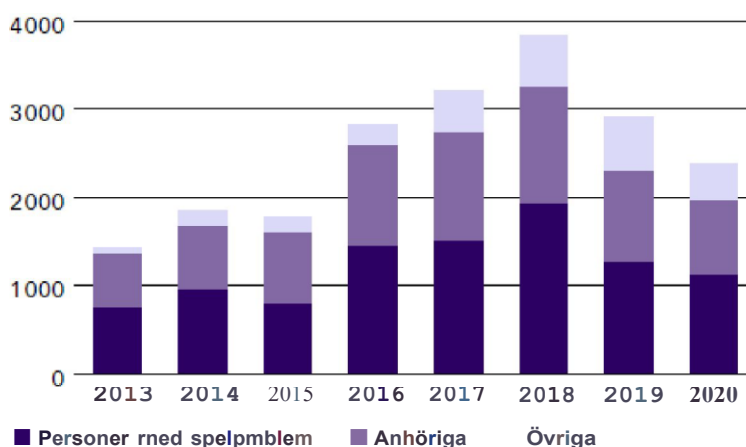
Om det från myndighetshåll anses finnas ett behov av att strama upp marknadsföringen av spel, bör första steget vara att bidra till rättsutvecklingen. Både vad gäller tillsynsärenden, domstolspraxis och framtagandet av allmänna råd som närmare preciserar vad kravet på måttfullhet i samband med marknadsföring av spel innebär.

Att istället, för att ta det av lagstiftaren ålagda ansvaret för rättsutvecklingen, kräva en förändring av lagstiftningen, där ett otydligt krav (måttfullhet) ska ersättas med ett nytt otydligt krav (särskild måttfullhet) är högst otillfredsställande och anmärkningsvärt. En ändring av lagtexten som Spelmarknadsutredningen dessutom uttryckligen identifierade som en åtgärd som inte skulle bidra till någon klarhet.³ Det är vidare oklart vad effekterna av ett eventuellt införande av kravet *särskild måttful/het* skulle komma att bli, och om det ens är nödvändigt att överväga en skärpt regel i dagsläget.

Spe/lagens positiva effekt på spe/marknaden

Av Stödlinjens årsrapport för år 2020, vilken publicerades i april i år, går det bland annat att utläsa en tydligt nedåtgående trend avseende antalet hjälpsökande kontakter. Antalet hjälpsökande hos Stödlinjen år 2020 är det lägsta antalet sedan år 2015. Detta är en tydlig indikation på att spellagen redan idag, i sin nuvarande lydelse, verkar för ett minskat spelberoende bland allmänheten är ytterligare en anledning till varför det för tillfället inte är motiverat med en skärpning av måttfullhetskravet.

Figur 1. Årsjämförelse av antal hjälpsökande kontakter 2013-2020



³SOU 2020:77 s.180.

⁴Ibid. s. 180.

(Källa: Stödlinjens årsrapport för år 2020 s. 6)

Otillåten begränsning av yttrandefriheten

Utöver vad som anges ovan är det även viktigt att notera att lagförslaget i sin nuvarande form inte är förenligt med grundlagen.

En begränsning av en juridisk persons möjlighet att marknadsföra sig utgör en begränsning av yttrandefriheten. Yttrandefriheten är en central grundläggande rättighet i en demokrati och är grundlagsskyddad i Sverige.⁴ En begränsning av denna rättighet får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som föranlett begränsningen.⁵

Finansdepartementets förslag om skärpta krav för marknadsföring av spel motiveras utifrån att spelberoende är ett problem för den allmänna folkhälsan. Det måste påpekas att ändamålet, att motverka spelberoende och skydda folkhälsan, kan uppnås på många andra sätt. Exempelvis genom ett utökat krav på snabbare ingrepp mot kunder som visar drag av spelberoende och genom lagstadgade insättningsgränser och speltidsgränser för spel med hög risk för spelberoende, i likhet med de tillfälliga regler som gällt under pandemin. Istället har nu utredningen presenterat ett lagförslag som träffar alldeles för brett - såväl lågriskspel som högriskspel - utan några garantier för att förslaget kommer ha den av Finansdepartementet tänkta effekten på spelmarknaden.

Det är således uppenbart att lagförslaget i detta fall inte uppfyller de särskilda krav som ställs för att en begränsning av yttrandefriheten ska vara tillåten. Förslaget är enligt Folkspel inte förenligt med grundlagen.

Sammanfattning

Folkspel avstyrker lagförslaget med hänvisning till att det i flera delar är alldeles för långtgående samt saknar en fullständig konsekvensanalys av dess effekter på såväl den svenska spelmarknaden som på övriga delar av samhället.

Vid krav på särskild måttfullhet - krävs undantag för de allmännyttiga lotterierna

Resultatet bredare än syftet

En särskild problematisk aspekt med lagförslaget är att kravet på särskild måttfullhet vid marknadsföring av spel i nuläget drabbar alla aktörer. Syftet med lagförslaget är att komma åt kommersiellt högriskspelande, vilket är tydligt utifrån genomförd konsekvensbedömning.⁶ Vad Finansdepartementet däremot inte redogjort för är hur en skärpt reglering avseende marknadsföring av spel kommer påverka ideella organisationer som verkar för allmännyttiga ändamål.

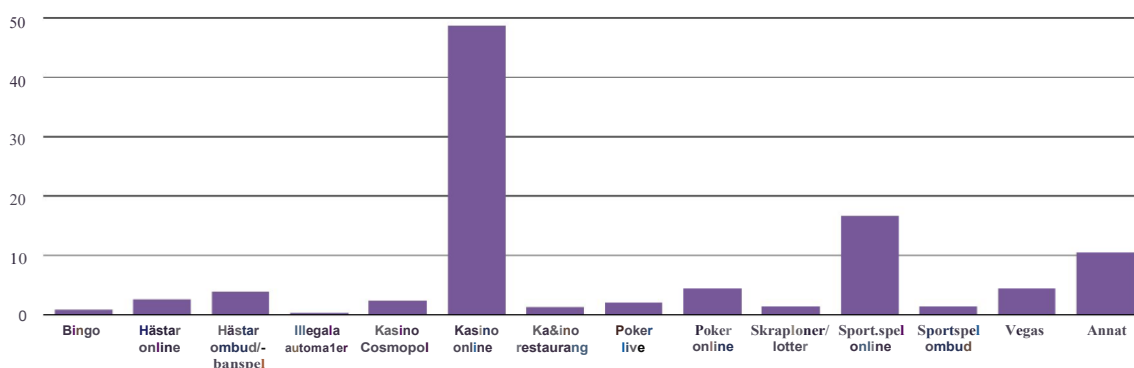
Det finns idag ett stort antal ideella organisationer som tillhandahåller lotterier och bingo till förmån för det svenska föreningslivet. Spelformer som i Stödlinjens statistik över problemspelformer är mer eller mindre är orepresenterade (se diagram nästa sida). Dessa spelformer utgör lågriskspel med mycket liten risk för att utveckla spelberoende, men som i sin tur skapar stor allmännytta genom de ideella ändamål för vilka spelen tillhandahålls.

⁴ 2 kap. 1 § RF

⁵ 2 kap. 21 § RF

⁶ Promemoria "Särskild måttfullhet vid marknadsföring av spel till konsumenter" (Fi2021/02357) s. 16.

Figur 4. Huvudsakliga problemspel/ormen i andelar per spelkategori(%) bland kontakter med spelproblem (antal kontakterdar huvudsaklig problemspelform framgick 365)



(Källa: Stödlinjens årsrapport för år 2020 s. 8)

Konsekvensanalys - allmännyttiga lotterier

Det finns inga rimliga skäl till varför marknadsföring av lågriskspel för allmännyttiga ändamål ska behandlas på samma sätt som kommersiellt högriskspel. Lagförslaget, som i dess nuvarande form träffar samtliga licenshavare på den svenska marknaden, slår alldeles för brett för att ta itu med ett specifikt problem. För den allmänna folkhälsan, riskerar lagförslaget att skapa fler problem än vad det löser.

Organisationer som idrottsföreningar, Röda Korset, Scouterna med flera erhåller närmare 1,5 miljard i intäkter från allmännyttiga lotterier varje år. Intäkter som går till att driva organisationerna på ett sådant sätt att mer resurser kan tillföras drabbade områden, fler barn och ungdomar kan tas om hand eller ges möjlighet att idrotta m.m.

Av nämnda 1,5 miljard bidrog Folkspel för perioden juli 2020/juni 2021 med totalt 266 738 000 kronor till det svenska föreningslivet. Något som bland annat är möjligt tack vare den försäljning av Folkspels produkter som sker via föreningslivet och föreningslivets medlemmar (kioskförsäljning, dörrförsäljning, prenumerationer etc.). En försäljning som idag utgör hela femtio procent av Folkspels omsättning.

Om Folkspels möjligheter att engagera föreningslivet i försäljningen av sina produkter skulle begränsas med anledning av lagförslaget, skulle det få stora konsekvenser för Folkspels fortsatta verksamhet och därmed i sin tur drabba de föreningar som varje år är beroende av de pengar som de erhåller via Folkspel.

Utöver ovan ska även tilläggas att Folkspels kärnprodukt - Bingolotto - kännetecknas av söndagarnas TV-sändningar och allra mest den årliga uppsittarkvällen. Utöver de mångmiljonbelopp som Bingolotto genererar till föreningslivet varje år, har Bingolotto även skapat ett folkligt mervärde för vänner och familj att samlas runt. Om införandet av kravet på särskild måttfullhet skulle innebära en begränsad möjlighet för Bingolotto att synas i TV, skulle produkten inte längre vara möjlig att bibehålla. Bara Bingolottos uppsittarkväll den 23 december 2020 genererade 100 miljoner kronor till föreningslivet.

Undantag för allmännyttiga lotterier

Det finns således många anledningar, där Folkspel utgör ett exempel, till varför kommersiellt högriskspelande och ideellt organiserat lågriskspel inte kan eller ska behandlas på samma sätt.

För licenshavare som tillhandahåller spel för allmännyttiga ändamål enligt 6 kap. spellagen kommer lagförslaget om krav på *särskild måttful/het* att skapa fler problem än vad en sådan begränsning löser. Om Regeringen avser att gå vidare med lagförslaget, krävs att det införs ett undantag för innehavare av licens för spel med allmännyttiga ändamål. Ett sådant undantag skulle dessutom vara i linje med den indirekta riskklassificering som redan idag finns genom uppdelningen av olika licenstyper i spellagen.

Innehavare med licens enligt 6 kap. spellagen ska därmed undantas från ett eventuellt krav på särskild måttfullhet vid marknadsföring av spel.

Göteborg den 14 oktober 2021

FOLKSPEL IDEELL FÖRENING

Hans Sahlin

VD